

Sjankata ot vyzvisheniето padna koso na plazha, kato go razdeli na dve ploshti: tymna i svetla. Tymnata oblast zavladyvashe vidimo slynchevata chast ot plazha. Zahladnja.

I togava to gi vidja vsichkite!

Sybiraha neshtata si i trygvaha kym gorichkata, kojato opasvashe zaliva, minavajki pokraj nego v dylga vyrvolica. Vidja vsichki lichnosti ot svoja bivsh zhivot.

Naj-otpred vyrveshe Hajrija Pita, skromno i tiho, sjakash s cjaloto si tjalo se izvinjivashe, che zaema edno tolkova hubavo mjasto v gradinata na Allah. Noseshe vechnoto si dzhezve s dve kafeni chashki. Sled neja otminaha njakakvi hora, koito Herceg ne poznavashe: grobari i lavkadzhii, a sled tjah Fadil Manjak s neprodadena stoka, vinagi v zaguba! Dokato na metyr i polovina pred nego minavashe Zamora, chu go kak shtastljivo si tananika:

"Frat' Jakobo, frat' Jakobo,

ču en dorm', ču en dorm'.

Iru sonorigu, iru sonorigu,

Bim, bam, bom...

Bim, bam, bom..."

Sled nego v grupa preminaha bivshite mu uchiteli: matematikyt Grahovac s goljama iztyrkana chanta v ryce, pregyrben pod tovara na nereshenite Gausovi problemi; na glavata si e zavyrzal s chetiri vyzela karirana kyrpa da go predpazva ot slynchasvane, a sled tova e zabravitel da ja svali. Do Herceg stigma i glasyt na percheshitija se Koroljov, do kojto tromavo se tyrkaljashe s edna glava po-visoka zhena sys sydran chadyr za slynce: "Matushka vy moja, Stepanida Viktorovna! Da znaete li vy kak ja uvazhaju vas! Klanjajusj nizko vam v nozhenjki, no poker, izvinite - ne porok, a igra obshtestva..." Sled nego minaha karucari i fajtondzhii, na chiito koli otzad se kachvashe, kogato beshe malyk (vlacheha gi edri shtirijski kone s lysnat kosym), a sled tova sys skokove, koito si broeshe sam

(e'no, dve, tri, chetir'! E'no, dve, tri, chetir!'), preticha Petyr Besarabich s dve giri, a sled nego pristypjashe, v svetyl panamen kostjum i shapka "zhirardo", djado mu, Hadzhi-Banjac. V djasnata si ryka noseshe prazno kehlibareno cigare, a v ljavata - damadzhana s opletka ot liko, s mineralna voda; i majka mu Olivera s bjala roklja, nezhdna i tajnstvena kato prispivna pesen nani-na, i tjahnata domakinka ot mazeto: vodeshe za ryka rahitichnija si sin, kojto imashe vaserkopf-glava i tyzhni blede ochi. I dokato pyrvata chast na razteglenata vyrvolica izchezvashe v dynoto na plazha, Herceg chakashe novi lica sys syshtoto bolezneno netyrpenie, kacto se ochakva kraja na njakakyv syn, kojto ni dyrzhi v neizvestnost. Skoro pokraj nego premina izvestnijat gradski fotograf, sobstvenik na foto "Korzo", pomyknal na ramo tezhyk "Dager" na stativ. Na gyrba mu viseshe cjala podvizhna izlozhba ot negovi shedjovri: semejstva vyrhu skala, morjaci na platnohodki i mladi zheni, jahnali stranichno magareta... Na zaden plan - zalez! Sam i zagadychen kato godishnite vremena, koito mozheshe da predvizhda oshte predi da sa nastypili, premina s pohodka na pich i Moni Pardo s legendarnite si beli pantaloni, a sled nego klisarjat ot starata pravoslavna cyrkva vodeshe sljap laternadzhija, posle - njakolko semejstva sys zaspali bebeta v ryce, dzhudzheto ot bakalijata do Katedralata, Seadovijat bashta, Fuad-zarjavatchijata i zabradenata mu zhena, sys sylzlyvi ochi, a nakraja i nafirkanata kompanija ot artisti i ustni tvorci (Vtorijat grobar kracheshe redom s ostanalite, samo che v plitchinata, obut s obuvki i pantaloni! Horistkata Zhuzha, s cherna plisirana pola i skromna bjala bluza s zhabo, noseshe podvyrzani s kozha noti. Otpravi mu kratyk bezsramen pogled) - peeha: "I tri su lara sun, i tri su lara sun!" - vyrvolicata otminavashe, otminavashe i otminavashe, sjakash njamashe kraj, vlachejki se kato razbita vojska, a vseki ot tjah se beshe natovaril s neshto: pleteni

koshnici, kakvito veche nikyde ne se pravjat, tendzheri za kafe i mljako, tenekii, na koito se pekat banici i bjureci, sgnynati stari odejala i damadzhani za voda, gumi ot kamioni, kratunki i konservi; mykneha siromashijata si i preminavaha pokraj Herceg, kojto zhelaeshe da izvika neshto, da gi dokosne, pogali, no prodylzhavashe da klechi kato paraliziran, bez da znae dali naistina sa te ili njakoi prilichashti na tjah letovnici ot 1947 g., koito tykmo si otivat ot plazha, zashtoto e zahladnjalo i zashtoto e vreme za vecherja v pochivnata stancija.

Tova bjaha vsichki onezi, koito go pridruzhavaha i obodrivavaha v edna chast ot pistata, po kojato sprintirashe, ot vse syrce zhelaejki da se otskubne ot nishtetata, vsichki onezi, koito mu pomagaha da stane tova, koeto e dnes, onezi, koito izostavaha sled izvestno vreme, otdeljaha se i se otchuzhdavaha ot nego, umiraha kraj systezatelnata pista, otljavo i otdjasno na bjalata linija, kojato otdelja systezatelite ot zapaljankovcite, dokato toj tichashe, tichashe, sljap za vsichko naokolo si, zabravjajki bavnite, shtom se izgubeha ot pogleda mu, i sega, eto gi - vsichki pak sa tuk, no v ochite im ne vizhda nito ukor, nito natjakkvane, nito prezrenie, nito zavist, che e uspjat da se dobere do svojata cel - samo bezmerno syzhalenie i bezrazlichie.

I kato se otdalechavaha po tjasnata chakylesta ivica, tymnata sjanka na vyzvishenieto gi sledvashe po petite, dokato ot plazha ne izchezna i poslednoto slynchevo petno, a vsichko potyna v rannija sumrak.

Shtom vyrvolicata izchezna zad gorichkata, sled neja ostana mylchanieto.

Trepereshe ot hlad.

Zashto nikoga ne im beshe pisal? Zashto ne beshe se otbival na grobovete im? Zashto ne napravi nishto za onezi, na koito mozheshe da pomogne i taka da vyrne pone malko ot

vsichko, koeto sa napravili za nego? Beshe im dlyzhnik, sega bez vyzmozhnost da im vyrne dylga si.

Sigurno mozheshe da otravi njakakvo poslanie kym vsichki tjah? Da napishe v njakoj vestnik zashto ne e uspjat da napravi kakvoto i da bilo. Na vsichki bez adresi, na onezi, koito sa se izgubili po sveta i v zhivota, i na myrtvite, i na zhivite, na tehnite naslednici i rodnini. No uvi! Mnogo ne znaeha ili bjaha chuvali za uspeha mu, samo che izobshto ne mozheha da go svyrzhat s onova kljoshtavo sysedsko momche, a osven tova, povecheto ot onezi, na koito zhelaeshe da napishe, nikoga ne kupuvaha nikakyv vestnik, zashtoto za tjah beshe prekaleno skypo!

Spomni si za sinite plikove, v koito mylchalivo razpredeljaha parite za voda, hljab i olio, naem i tok, planirajki dve-tri godini predvaritelno kupuvaneto na novo zimno palto, a osven tova, koj shteshe da mu pozvoli da pishe vyv vestnik za lichni neshta i koj shteshe da mu pozvoli da se obyrne kym tjah chrez svoeto televizionno predavane? Svobodata mu beshe ogranicjena. Mozheshe da byde blestjasht reportjor samo v onazi oblast, v kojato se ochakvashe da byde takyv. Ostanaloto lesno mozheshe da se nareche "zloupotreba sys sredstvata za masova informacija". Znachi, otpadna i тази vyzmozhnost.

Beshe li vinoven? Cjal zhivot se ubezhdavashe, che ne e! Miseshe, che vse shte im vyrne dylga, shtom prikljuchi s vsichki raboti, koito se trupaha, che shte vzeme naj-posle neizpolzvanite si godishni otpuski i shte gi nameri, kydeto i da bydat, shte im zanese podaryci i shte izliza vecher s tjah v krajgradskite parkove, kydeto svirjat malki kafanski orkestri, shte spi v onezi syshtite dyhavi posteli, v koito beshe noshtoval kato momche...

- Na vsjaka cena... - promylvi, treperejki ot hlad, no dobre znaeshe, che veche njama vreme za takova neshto.

V tishinata, kojato nastypi izvednyzh na opustelija plazh, toj se pochuvstva nelovko. Sjakash ot sumraka go gledaha mnozhestvo ochi. Ot decata njamashe i sleda. Nikyde nikogo. A vse pak, useshtashe kak po kozhata mu lazjat nechii pogledi, i otnovo go obze onzi zabraven, za izvestno vreme potisnat, strah. Vprochem, tozi pyt po nastrohvaneto na kosymchetata po tjaloto, Herceg profesionalno nadushi njakakva opasnost; tova beshe priznakyt, kojto obiknoveno mu signalizirashe, che otnjakyde go debne smyrтта. Izpravi se na kraka i bavno, uz bezgrizhno, se zapyti s krachka na razhozhdasht se kym djasnata chast na plazhnata podkova. Iskashe da specheli kolkoto se mozhe poveche vreme i nezabeljazano da se dobre do skalite, zad koito sutrinta beshe skril vodolaznija si kostjum. Ne se ozyrtashe nazad, za da ne predupredi protivnika si, che go e razkril. Dobre znaeshe, che strahyt mu ne e bezosnovatelen! S krajcheca na okoto, prez ramo, sledeshe ljushkaneto na svedenite kloni. Zad zokumite i pitasorite go sledjaha bleshtukashti detski pogledi. Ot vreme na vreme skritite se obazhdaha edin na drug s kratki pronizitelni izsvirvanija, i Herceg, sega veche napylnu uveren, che se gotvi neshto opasno, usili, kolkoto se mozhe poveche hod, i veche beshe syvsem nablizo do skalite, kraj koito izpluva sutrinta, kogato momchetata izljazoha ot sjanka na prikritijata si i, predvozhdani ot vyzpitateľite si, zapochnaha da go obkryzhavat. Prystite mu ludo trepereha, dokato priprjano namykvashe kostjuma, proklinajki, che njama talk predvaritelno da posipe tjaloto si. Nahluzi plavnicite, smykna maskata na ochite si i pusna kisloroda ot rezervoara, kojto predvidljivo beshe zapazil za vseki sluchaj. Panicheski proverjivashe zakopchalkite i remycite, prevyrnal se otnovo v chovek-riba. Nakraja zategna olovnija pojas i se ogleda oshte vednyzh nazad. Kogato se obrna kym plazha, poslednijat slynchev lych padna vyrhu maskata mu,

prechupvajki se mytno v zamyglenoto styklo. I togava chu vikove: "Shpionin! Shpionin!" i vidja kak, ticheshkom, se priblizhavat kym nego tymnocherveni silueti, ochertani ot slynchevija zalez. Tichaha ot vsichki strani na selceto; momcheta, starici s vili, myzhe, koito ticheshkom zakopchavaha pantalonite si i zarezhdaha starite si oryzhija...

Syzrja sred tjah i Hajrija Pita, kojato sys zalitane kucukashe kym nego, myrdajki bezzybata si usta ("Neka Allah spasi i onezi, koito bjagat, i onezi, koito gonjat!"); syzrja razsejanija Grahovac - dori i pri presledvaneto ne beshe se razdelil s chantata si, gyvkavija Besarabich i byrboreshtija Koroljov, kojto verojatno razdavashe syveti ot vojната s japoncite, a zad vsichki tjah stoeshe otdalechenata beleznikava ivica ot rokli - tova sa momichetata, izlezli da vidjat kak zalavjat shpionina. Stori mu se za mig, che v sjankata problesna edno zhylto koprinenno petno. "Kakvo sym im napravil?" - pomisli si toj, no znaeshe, che njama mnogo vreme za razmishlenija - beshe podgonen zaek, obkryzhen ot hajka, kogoto strahyt napylna e paraliziral. Obkryzhavaha go ot vsichki strani, ostavjajki mu samo edin izhod - moreto!

- Shpionin! Dryzhte shpionina! - kreshtjaha deca s mutirashti glasove.

- Obkryyyyyyyyyyzi! - chuha se vikovete na vyzrastni myzhe. - Ive, Mate, Jere! Obkryzhetete ot onzi flang...

"Znachi mene lovjat!" - pomisli si toj, no vse oshte nishto ne predpriemashe, a samo stoeshe na skalata, nadvesena nad moreto, v chernija si gumen kostjum, s maska na liceto i akvalang na gyriba kato marsianec, zaloven v krazhba na planetata Zemja.

Tyrseshe s pogled svoeto momche, razmisljajki kak li sa go razkrili: sigurno onzi chovek s pushkata e nameril pismoto mi s chudnija adres, verojatno sa "pritisnali" momcheto i to se e

razdrynalo za chudnija chasovnik, kakyvto nikoga ne e vizhdalo; trjabvashe veche da skochi vyv vodata, a otlagashe tozi mig, zhelaejki oshte vednyzh da vidi malkija Herceg, da vidi samija sebe si i skoro toj naistina SE vidja - Herceg mladshi tichashe otljavo i vikashe: "Shpionin! Dryzhte shpionina!", a malkite mu zhili se izduvaha na kljoshtavija mu vrat.

Moreto beshe tuk, pred nego, no toj izobshto ne mozheshe da se otkysne ot skalata, chak dokato pred krakata mu padna pyrvo edin, a sled nego njakolko drugi kamyka i vidja kak malkija Herceg se navezhda i vdiga ostro parche ot skala, v koeto zhlebove se vrjazvaha kato legla za prystite, kak tozi kamyk leti kym nego, bljasvajki na slynceto, a sled tova useti udar po kitkata i chu hruskashtija zvuk ot razbitija chasovnik, i bez da chaka poveche nito mig, se gmurna pod voda, ostavjajki presledvachite si na desetina krachki zad sebe si.

Zabaveno, kato na film, kraj nego bez nikakyv zvuk potyna dyzhd ot kamyni. Poveche nishto ne chivashe, osven kynteneto na sobstvenoto dishane.

Spuskashe se vse po-dylboko i po-dylboko, grebejki syglasuvano, samo s edna misyl v glavata: v koe li vreme shte izpluva sega?

(1975 g.)